

ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ

(Ποινική Έφεση Αρ. 144/2019)
(σχ. με 145/2019)

11 Δεκεμβρίου, 2019

[ΝΙΚΟΛΑΤΟΣ, Π., ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ΨΑΡΑ-ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ, Δ/ΣΤΕΣ]

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εφεσείουσα

ΚΑΙ

ΖΟΛΩΤΑΣ

Εφεσίβλητος

(Ποινική Έφεση Αρ. 145/2019)
(σχ. με 144/2019)

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εφεσείουσα,

ΚΑΙ

FOLE

Εφεσίβλητος

Κ. Κληρίδης, Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας με Α. Αριστείδη, δικηγόρο της Δημοκρατίας, για εφεσείουσα και στις δύο εφέσεις.

Αχ. Αιμιλιανίδης με Δ. Μιχαηλίδη και Α. Αουκά για Αιμιλιανίδης, Κατσαρός & Συνεργάτες ΔΕΠΕ και Χρ. Τριανταφυλλίδη, για εφεσίβλητο στην 144/19.

Αχ. Αιμιλιανίδης με κ. Α. Αουκά για Αιμιλιανίδης, Κατσαρός & Συνεργάτες ΔΕΠΕ, για εφεσίβλητο στην 145/19.

Μ.Μ. ΝΙΚΟΛΑΤΟΣ, Π.: Η ομόφωνη απόφαση του Δικαστηρίου θα δοθεί από τον Τ.Θ. Οικονόμου, Δ.

Α Π Ο Φ Α Σ Η

Τ.Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Δ.: Οι εφεσείοντες ήταν κατηγορούμενοι, μαζί με άλλα πρόσωπα, ενώπιον του Κακουργιοδικείου Λευκωσίας στην ποινική υπόθεση αρ. 15161/16.

Στις 7.8.2019, το Κακουργιοδικείο τους απάλλαξε, θεωρώντας ότι υπήρξε κατάχρηση διαδικασίας, η οποία ανέτρεχε στην ακύρωση ενταλμάτων σύλληψης τους, που είχαν εκδοθεί από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας, στην προηγούμενη διαδικασία για παραπομπή τους στο Κακουργιοδικείο.

Ειδικότερα, στις 4.4.2017, κατά τη δικάσιμο που ήταν ορισμένη ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας με σκοπό την παραπομπή της υπόθεσης στο Κακουργιοδικείο, το Επαρχιακό Δικαστήριο διαπίστωσε ότι το κατηγορητήριο είχε επιδοθεί δεόντως στους εφεσίβλητους, στην Ελλάδα όπου διέμεναν. Η επίδοση έγινε με βάση τον περί Ευρωπαϊκής Σύμβασης για Αμοιβαία Αρωγή σε Ποινικά Θέματα και το Πρόσθετο Πρωτόκολλο αυτής (Κυρωτικό) Νόμο του 2000, Ν. 2(III)/2000.¹ Επειδή ήταν απόντες, το Επαρχιακό Δικαστήριο εξέδωσε εντάλματα σύλληψης εναντίον τους.

Ακολούθησε η έκδοση Ευρωπαϊκών Ενταλμάτων Σύλληψης (ΕΕΣ) επί τη βάσει των οποίων οι εφεσίβλητοι συνελήφθησαν στην Ελλάδα και Ρουμανία και παραδόθηκαν στις κυπριακές αρχές προκειμένου να δικάσουν στην υπό συζήτηση υπόθεση.

Η υπόθεση παραπέμφθηκε και η δίκη άρχισε ενώπιον του Κακουργιοδικείου. Οι εφεσίβλητοι αφέθηκαν ελεύθεροι υπό όρους.

Εκκρεμούσης της δίκης, τα εντάλματα σύλληψης ημερ. 4.4.2017 ακυρώθηκαν με ένταλμα Certiorari μετά από δύο αποφάσεις Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου (**Πολ. Έφ. Αρ. 345/2016, Αίτηση Ζολώτα κ.α., 31.5.2017, Πολ. Έφ. Αρ. 381/2017, Αίτηση Ζολώτα κ.α., 9.7.2019**) μετά από διαπίστωση ότι μετά από την επίδοση του κατηγορητηρίου στην

¹ Πρόκειται για Σύμβαση που έγινε στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης, στο Στρασβούργο την 20.4.1959 και το Πρόσθετο Πρωτόκολλο αυτής, της 17.3.1978.

αλλοδαπή, ως προς τις συνέπειες της μη εμφάνισης, εφαρμογή είχε ο περί Διεθνούς Συνεργασίας σε Ποινικά Θέματα Νόμος, Ν. 23(1)/2001, ο οποίος αποκλείει τον εξαναγκασμό του προσώπου προς το οποίο έγινε η επίδοση, να συμμορφωθεί προς το κλητήριο κατηγορουμένου (άρθρο 4(2)).²

Όταν τα εντάλματα ακυρώθηκαν, η δίκη ενώπιον του Κακουργιοδικείου βρισκόταν σε προχωρημένο στάδιο. Είχαν ακουστεί 54 μάρτυρες κατηγορίες και κατατεθεί 443 τεκμήρια.

Στο στάδιο εκείνο οι εφεσίβλητοι επικαλέστηκαν την ακύρωση των ενταλμάτων για να ζητήσουν αναστολή και/ή διακοπή της δίκης, λόγω κατάχρησης της διαδικασίας. Ήταν η θέση τους, όπως εκφράστηκε από τον ευπαιδευτο δικηγόρο τους, ότι η διαπιστωθείσα από το Ανώτατο Δικαστήριο παρανομία ανατρέχει στον χρόνο έκδοσης των ενταλμάτων σύλληψης, μολύνοντας με παρανομία όλη τη διαδικασία που ακολούθησε. Η παρανομία οδήγησε σε βίαιη προσαγωγή των εφεσιβλήτων και, ως εκ τούτου, σε παραβίαση του

² «Επίδοση σε ξένη χώρα εγγράφων διαδικασίας της Δημοκρατίας

4.-(1) Σύμφωνα με διευθετήσεις που έχουν γίνει από αρμόδια αρχή της Δημοκρατίας δύναται να επιδοθεί σε πρόσωπο που βρίσκεται σε ξένη χώρα-

(α) Κλητήριο κατηγορουμένου,
(β) κλήση μάρτυρα,
για εμφάνιση του ενώπιον Δικαστηρίου της Δημοκρατίας.

(2) Επίδοση εγγράφων διαδικασίας με βάση το άρθρο αυτό δεν επιβάλλει υποχρέωση συμμόρφωσης δυνάμει οποιουδήποτε νόμου της Δημοκρατίας και συνεπώς παράλειψη συμμόρφωσης δε συνιστά καταφρόνηση δικαστηρίου και δεν παρέχει λόγο για εξαναγκασμό του προσώπου προς το οποίο γίνεται η επίδοση να συμμορφωθεί με αυτό.

(3) Οι διατάξεις του εδαφίου (2) δεν επηρεάζουν τη μεταγενέστερη επίδοση στο εν λόγω πρόσωπο στη Δημοκρατία οποιουδήποτε εγγράφου διαδικασίας (συνεπαγόμενων όλων των επιπτώσεων μη συμμόρφωσης).»

δικαιώματος της ελευθερίας τους, που προστατεύεται από το Άρθρο 11 του Συντάγματος. Η προσαγωγή αυτή των εφεσιβλήτων προσέδωσε στην κατηγορούσα αρχή αθέμιτο πλεονέκτημα σε βάρος τους, εφόσον σύμφωνα με το προαναφερθέν άρθρο 4 του Ν. 23(Ι)/2001 αυτοί δεν είχαν υποχρέωση να εμφανιστούν, ενώ με τα εντάλματα υποχρεώθηκαν να εμφανιστούν και κατ' αυτόν τον τρόπο «απέκτησε» αρμοδιότητα το κυπριακό δικαστήριο και άρχισε η διαδικασία εναντίον τους. Μόνο με διακοπή της διαδικασίας μπορούσε να αρθεί τέτοια παρανομία και αντισυνταγματική παράβαση. Το Κακουργιοδικείο δε, δεσμευόταν να διακόψει τη διαδικασία ως καταχρηστική, χωρίς να είχε διακριτική ευχέρεια για άλλη επιλογή. Προς τούτο έγινε αναφορά από την υπεράσπιση στις υποθέσεις ***Police v. Georghiades (1983) 2 CLR 33*** και ***Γιάλλουρος v. Νικολάου (2001) 1 ΑΑΔ 558***. Πρόκειται για υπέρβαση διεθνούς δικαιοδοσίας που καθιστούσε τον παραμερισμό επιβεβλημένο ως «χρέος προς τη δικαιοσύνη» (*ex debito justitiae*).

Το Κακουργιοδικείο αποδεχόμενο τις θέσεις της υπεράσπισης και απορρίπτοντας τις αντίθετες εισηγήσεις που προέβαλε η κατηγορούσα αρχή, κατέληξε στο ότι η συνέχιση της δίκης των εφεσιβλήτων συνιστούσε κατάχρηση της διαδικασίας «που εδράζεται και συναρτάται με την παραβίαση του συνταγματικού δικαιώματος της ελευθερίας τους» και ως επακόλουθο διέταξε τη διακοπή της δίκης και την απαλλαγή των εφεσιβλήτων.

Ακολούθησε η παρούσα έφεση με την οποία εγείρεται ότι το πρωτόδικο δικαστήριο εσφαλμένα έκρινε ότι υπήρξε κατάχρηση διαδικασίας και ότι, ως εκ τούτου, δικαιολογείται η διακοπή της δίκης.

Οι δύο πλευρές επανέλαβαν, στα πλαίσια της έφεσης, τα επιχειρήματα που είχαν προωθήσει πρωτοδίκως.

Έχουμε ήδη αναφερθεί σε αδρές γραμμές στις θέσεις των εφεσιβλήτων. Δεν έχουμε όμως, καθόλου, πειστεί για τη βασιμότητα τους. Αντίθετα, δεν έχουμε αμφιβολία ότι το Κακουργιοδικείο έσφαλε για τους λόγους που επικαλέστηκε η πλευρά της Δημοκρατίας, στους οποίους αναφερόμαστε ακολούθως, κατά την ανάπτυξη του σκεπτικού μας.

Υπέδειξε, κατ' αρχάς, η εφεσείουσα ότι η σύλληψη των εφεσιβλήτων είχε διενεργηθεί, ως άνω, επί τη βάσει ΕΕΣ εισηγούμενη ότι, ναι μεν τα εθνικά εντάλματα σύλληψης ήταν άμεσα συνδεδεμένα με τα ΕΕΣ, αλλά τα ΕΕΣ, ως *«απόφαση ή διάταγμα δικαστικής αρχής»* εν τη έννοια του άρθρου 3 του περί Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης και των Διαδικασιών Παράδοσης Εκζητουμένων μεταξύ των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης Νόμου του 2004, Ν. 133(I)/2004, όπως τροποποιήθηκε,³ δεν ακυρώνονται

³ «3. Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης είναι απόφαση ή διάταγμα δικαστικής αρχής κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εκδίδεται με σκοπό τη σύλληψη και την παράδοση προσώπου, το οποίο ευρίσκεται στο έδαφος άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ζητείται από τις αρμόδιες

αυτόματα ή αυτοδικαίως σε περίπτωση που το εθνικό ένταλμα σύλληψης ακυρωθεί σε μεταγενέστερο στάδιο.

Η μνεία και, συνεπώς, η ύπαρξη εθνικού εντάλματος σύλληψης είναι ένα από τα στοιχεία που πρέπει να περιέχει το ΕΕΣ, σύμφωνα με το άρθρο 4(1)(γ) του Ν. 133(Ι)/2004. Όταν ένα ΕΕΣ εκδοθεί χωρίς να έχει προηγηθεί αντίστοιχο εθνικό ένταλμα σύλληψης, δεν είναι έγκυρο και η δικαστική αρχή εκτέλεσης πρέπει να μην προβεί σε εκτέλεσή του (**C-241/15 Bob-Dogi, ημερ. 1.6.2016**).

Εν προκειμένω, κατά τον χρόνο έκδοσης και εκτέλεσης των ΕΕΣ, υπήρχαν σε ισχύ εθνικά εντάλματα σύλληψης. Το ερώτημα που τίθεται είναι, το κατά πόσον η μεταγενέστερη ακύρωση του εθνικού εντάλματος και ειδικότερα, υπό τις περιστάσεις και στο πλαίσιο που έλαβε χώρα η ακύρωση αυτή, μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα να θεωρηθούν ως ακυρωθέντα, κατά τρόπο συνεπακόλουθο και τα ΕΕΣ.

Δεν θεωρούμε ότι το αποτέλεσμα αυτό επέρχεται αυτοδίκαια χωρίς εκτίμηση των περιστάσεων της υπόθεσης.

Θα πρέπει, καταρχάς, να διαπιστωθεί το πλαίσιο, εντός του οποίου τα εθνικά

αρχές του κράτους έκδοσης του εντάλματος:

(α) για την άσκηση ποινικής δίωξης

(β) για την εκτέλεση ποινής ή μέτρου στερητικών της ελευθερίας.»

εντάλματα σύλληψης είχαν ακυρωθεί, αφού υπενθυμίσουμε ότι είχαν εκδοθεί μετά από επίδοση στην αλλοδαπή, με βάση τον Νόμο 2(III)/2000, και ακυρώθηκαν με βάση τον Νόμο 23(I)/2001.

Ο τρόπος διασύνδεσης και λειτουργίας του Ν. 2(III)/2000 και του Ν.23(1)/2001 εξηγήθηκε στις προαναφερθείσες αποφάσεις στις Πολιτικές Εφέσεις 345/16 και 381/17. Ο Ν. 2(III)/2000 παρέχει την ευχέρεια για αμοιβαία αρωγή σε ποινικά θέματα μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, περιλαμβανομένης της αμοιβαίας επίδοσης διαδικαστικών εγγράφων στο έδαφος άλλου κράτους μέλους. Ο Ν. 23(1)/2001 εισήχθη συμπληρωματικά για διευκόλυνση κατά κύριο λόγο της εφαρμογής της ευρωπαϊκής σύμβασης για αμοιβαία συνδρομή σε ποινικά θέματα και του Ν. 2(III)/2000.⁴ Είναι σε αυτά τα πλαίσια που διευκρινίστηκε με τις προαναφερθείσες αποφάσεις ότι η επίδοση κατηγορητηρίου με βάση τον Ν. 2(III)/2000 δεν παρέχει εξουσία για εξαναγκασμό του κατηγορούμενου να συμμορφωθεί προς την κλήση επί του κατηγορητηρίου. Προκύπτει ότι, ενώ τα μέρη είχαν δεσμευτεί με τον Ν. 2(III)/2000 να εκχωρήσουν, με όρους αμοιβαιότητας, μέρος της κυριαρχίας τους αποδεχόμενα την επίδοση αλλοδαπών διαδικαστικών εγγράφων στην επικράτεια τους και παρέχοντας αρωγή προς τούτο, παράλληλα δεν αποδέχθηκαν την δυνατότητα του άλλου κράτους να προχωρήσει σε διάβημα εξαναγκασμού, επί τη βάσει επίδοσης

⁴ Βλ. Έκθεση της αρμόδιας κοινοβουλευτικής επιτροπής για το σχετικό νομοσχέδιο.

που έγινε στην επικράτειά τους. Συνεπώς, όπως υποδείχθηκε στην Πολιτική Έφεση 345/16, ακόμα και στην περίπτωση που το πρόσωπο προς το οποίο έγινε τέτοια επίδοση θα μετέβαινε αργότερα οικειοθελώς στη χώρα όπου εκκρεμεί υπόθεση εναντίον του, δεν θα μπορούσε να συλληφθεί, εκτός εάν γινόταν νέα επίδοση. Η δυνατότητα σύλληψης και διασυνοριακής μεταγωγής παρέμεινε ζήτημα διαδικασιών έκδοσης, οι οποίες, εντέλει, αντικαταστάθηκαν από τον μηχανισμό του ΕΕΣ για τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Είναι σ' αυτό τον μηχανισμό που προσέφυγε, εν προκειμένω, η Δημοκρατία, έστω και αν στα πλαίσια των εν λόγω Πολιτικών Εφέσεων δεν έγινε αναφορά σε τέτοια προοπτική. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην Πολιτική Έφεση 345/2016, είχε υποδειχθεί, σε αντιδιαστολή, ακριβώς με την αδυναμία εξαναγκασμού και σύλληψης δυνάμει του εθνικού εντάλματος σύλληψης, η δυνατότητα σύλληψης και διακρατικής παράδοσης διά του μηχανισμού του ΕΕΣ.

Κατά συνέπεια, τα εθνικά εντάλματα σύλληψης ακυρώθηκαν, χωρίς συνάρτηση με την μετέπειτα έκδοση των ΕΕΣ, για το λόγο ότι δεν θα μπορούσαν να αποτελέσουν, ως εθνικά εντάλματα σύλληψης, μέσο εξαναγκασμού, στην περίπτωση που οι εφεσείοντες θα εντοπιζόνταν στην Κύπρο. Ό,τι αποκλείει το άρθρο 4(2), είναι ο εξαναγκασμός του προσώπου προς το οποίο επιδόθηκε το κατηγορητήριο στο εξωτερικό να συμμορφωθεί

προς τούτο. Εν προκειμένω, όμως, ο «εξαναγκασμός», η σύλληψη, η διακρατική μεταγωγή και η παράδοση στις Αρχές της Δημοκρατίας έγιναν με βάση τα ΕΕΣ και όχι με αποκλειόμενη, από το άρθρο 4(2), εκτέλεση των εθνικών ενταλμάτων σύλληψης. Αντίθετη ερμηνεία, όπως εισηγούνται οι εφεσιβλητοί, με δεδομένη μάλιστα την απόφαση στην υπόθεση **Bob-Dogi**, θα σήμαινε ότι δεν θα μπορούσε ποτέ να εκδοθεί ΕΕΣ επί τη βάση εθνικού εντάλματος σύλληψης το οποίο έχει εκδοθεί μετά από επίδοση του κατηγορητηρίου με βάση το Ν. 2(III)/2000.

Η μεταγενέστερη, συνεπώς, ακύρωση των εθνικών ενταλμάτων σύλληψης δεν συσχετίζεται και ουδόλως επηρεάζει τα ΕΕΣ. Η μετέπειτα ακύρωση τους δεν παραπέμπει σε παρανομία, ως προς τη σύλληψη και προσαγωγή των εφεσιβλήτων, που μόλυνε όλη τη διαδικασία, όπως είναι η εισήγηση των εφεσιβλήτων και όπως έκρινε το πρωτόδικο δικαστήριο.

Αν και προκύπτει ήδη από τα προαναφερθέντα, θεωρούμε χρήσιμο να διασαφηνίσουμε έτι περαιτέρω, για σκοπούς μελλοντικής καθοδήγησης, ότι η έκδοση εθνικού εντάλματος σύλληψης μετά από επίδοση του κατηγορητηρίου στο εξωτερικό με βάση το Ν. 2(III)/2000 με σκοπό τη μεταγενέστερη επί τη βάση αυτού (**Bob-Dogi** (ανωτέρω)) έκδοση ΕΕΣ, δεν απαγορεύεται από το άρθρο 4(2). Θα πρέπει, συνεπώς, να δηλώνεται προς το δικαστήριο κάθε φορά ο σκοπός έκδοσης εντάλματος σύλληψης μετά από επίδοση του κατηγορητηρίου στο εξωτερικό με βάση το Ν. 2(III)/2000.

Πολύ περισσότερο η έκδοση των εθνικών ενταλμάτων σύλληψης, όπως ορθά εισηγήθηκε η πλευρά της εφεσείουσας, δεν αποτελούσε και δεν συνιστούσε προϋπόθεση για την έναρξη της δίωξης των εφεσιβλήτων. Διαφοροποιείται η παρούσα από την υπόθεση **Tolkacheva, Πολιτική Έφεση 151/2019, ημερ. 6.9.2019**, στην οποία διαπιστώθηκε ότι, η έκδοση προσωρινού εντάλματος σύλληψης, με βάση το άρθρο 8(1) των περί Εκδόσεως Φυγοδικών Νόμων του 1970 και 1990, από Επαρχιακό Δικαστή ο οποίος εστερείτο δικαιοδοσίας, εφόσον δικαιοδοσία παρέχεται μόνο σε Πρόεδρο Επαρχιακού Δικαστηρίου και δεδομένου ότι τέτοιο προσωρινό ένταλμα σύλληψης σηματοδοτεί την έναρξη της διαδικασίας, η διαδικασία ήταν εξ υπαρχής άκυρη. Διαφοροποιείται επίσης η περίπτωση, στην οποία αναφέρθηκαν οι εφεσίβλητοι, της σφράγισης κλητηρίου εντάλματος και της επίδοσης στο εξωτερικό σε πολιτική αγωγή, διαδικαστικά διαβήματα τα οποία, υπό τις αυστηρές προϋποθέσεις του άρθρου 3 του περί Πολιτικής Δικονομίας Νόμου, Κεφ. 6, και της Δ. 6 των περί Πολιτικής Δικονομίας Διαδικαστικών Κανονισμών, έχουν την έννοια της επέκτασης της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου σε αλλοδαπή επικράτεια, όπως παρατηρήθηκε στην προαναφερθείσα Πολιτική Έφεση 381/17. Εν προκειμένω, η ύπαρξη της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου και η δυνατότητα σύλληψης και διακρατικής παράδοσης έγινε δυνάμει των ΕΕΣ χωρίς οποιοδήποτε επηρεασμό, ως άνω, από την μεταγενέστερη ακύρωση των εθνικών ενταλμάτων σύλληψης για τους προαναφερόμενους λόγους.

Εν πάση δε περιπτώσει δεν έχει διαπιστωθεί από το πρωτόδικο δικαστήριο οποιαδήποτε καταχρηστική συμπεριφορά εκ μέρους των διωκτικών αρχών. Ως στοιχείο κατάχρησης, θεωρήθηκε, πρωτοδίκως, η παραβίαση του συνταγματικού δικαιώματος της ελευθερίας των εφεσιβλήτων. Θεώρησε, το Κακουργιοδικείο, ότι είχε παραβιαστεί το δικαίωμα τους «κατόπιν εκτέλεσης των ΕΕΣ, τα οποία εκδόθηκαν στη βάση των παρανόμως εκδοθέντων ενταλμάτων σύλληψης». Δεν αποδόθηκε, όμως, οποιαδήποτε ανέντιμη, ανεπίτρεπτη ή άδικη συμπεριφορά στις διωκτικές αρχές.

Η εξουσία του δικαστηρίου για διακοπή ή αναστολή της διαδικασίας ενεργοποιείται σε περιπτώσεις που διαπιστώνεται ότι είναι αδύνατο ο κατηγορούμενος να τύχει δίκαιης δίκης ή υπό περιστάσεις που προσβάλλουν το περί δικαίου αίσθημα του δικαστηρίου (***R. v. Maxwell [2011] Cr App R 31***) ώστε να δημιουργείται η ανάγκη για προστασία του κύρους και της ακεραιότητας της απονομής της δικαιοσύνης και της ποινικής διαδικασίας. Όταν προβάλλεται τέτοιο ζήτημα θα πρέπει να εξετάζεται το κατά πόσο οι διωκτικές αρχές έχουν ενεργήσει κακόπιστα (***Δημοκρατία υ. Ηλιάδη, Ποιν. Εφ. Αρ. 348/18, 31.5.2019***). Στην υπόθεση ***Regina v. Norman (Robert) [2016] EWCA Crim 1564, [2017] 4 W.L.R. 16***, όπου προβλήθηκε ο ισχυρισμός για ανεπίτρεπτη συμπεριφορά της αστυνομίας και της κατηγορούσας αρχής, προκειμένου να προσάξουν τον κατηγορούμενο ενώπιον του δικαστηρίου το θέμα εξετάστηκε σε δύο επίπεδα:

«This involves a two stage approach. First it must be determined whether and in what respects the prosecutorial authorities have been guilty of misconduct. Secondly it must be determined whether such misconduct justifies staying the proceedings as an abuse. This second stage requires an evaluation which weighs in the balance the public interest in ensuring that those charged with crimes should be tried against the competing public interest in maintaining confidence in the criminal justice system and not giving the impression that the end will always be treated as justifying any means. How the discretion will be exercised will depend upon the particular circumstances of each case, including such factors as the seriousness of the violation of the accused's rights; whether the police have acted in bad faith or maliciously; whether the misconduct was committed in circumstances of urgency, emergency or necessity; the availability of a sanction against the person(s) responsible for the misconduct; and the seriousness of the offence with which the accused is charged. These are merely examples of factors which may be relevant. ...»

Εν προκειμένω, η κατηγορούσα αρχή δεν ενήργησε με κακή πίστη ή με δόλο, ή άλλο μεμπτό τρόπο. Δεν επιχειρήθηκε η παράνομη ή με οποιοδήποτε αθέμιτο τρόπο εξασφάλιση της παρουσίας των εφεσιβλήτων, όπως ήταν λ.χ. η περίπτωση της υπόθεσης ***Bennett (No. 1) [1994] AC 1***, που αφορούσε στην απαγωγή προσώπου στην Νότιο Αφρική και την προσαγωγή του στην Αγγλία με σκοπό τη δίωξη του, χωρίς να τηρηθούν οι νόμιμες διαδικασίες για έκδοση του. Για τον ίδιο λόγο διαφοροποιούνται και οι άλλες σχετικές αποφάσεις στις οποίες παραπεμφθήκαμε από πλευράς εφεσιβλήτων (***R. v. Hartley [1978] NZLR 199***, ***S. Ebrahim [1991] 2 SA 533***). Ούτε είναι λ.χ. η περίπτωση κατά την οποία τα εθνικά εντάλματα είχαν εκτελεστεί στην Κύπρο, εν γνώσει της παραβίασης του

άρθρου 4, ώστε να επιτευχθεί η σύλληψη και προσαγωγή των εφεσιβλήτων ενώπιον του Δικαστηρίου. Απλώς αποτέλεσαν σημείο αναφοράς για την έκδοση, από τα κυπριακά δικαστήρια, των ΕΕΣ η εκτέλεση των οποίων έγινε από τις αρμόδιες αρχές των κρατών εκτέλεσης μετά από, περιορισμένο έστω, στο βαθμό που αναγνωρίζεται στα πλαίσια εκτέλεσης ΕΕΣ, έλεγχο από τα δικαστήρια των κρατών αυτών. Η μεταγενέστερη ακύρωση των εθνικών ενταλμάτων, υπ' αυτές τις περιστάσεις, επ' ουδενί στοιχειοθετεί αθέμιτη και καταχρηστική συμπεριφορά των κυπριακών διωκτικών αρχών και της κατηγορούσας αρχής, κατά τον ουσιώδη χρόνο ή οποτεδήποτε. Έστω κι αν θα έπρεπε να διευκρινιστεί ο λόγος που ζητήθηκαν τα εθνικά εντάλματα και υπήρξε παράλειψη ή παράβλεψη ή άλλο λάθος ως προς τούτο, εύστοχα υποδείχθηκε από πλευράς εφεσείουσας το ακόλουθο απόσπασμα από την υπόθεση **R. v. Burns [2002] EHC Crim 1324:**

«Errors will be made and oversights will occur, and combinations of errors and oversights will take place, which do not justify the conclusion that the process has been abused.»

Περαιτέρω, δεν έχουν επηρεαστεί τα δικαιώματα των κατηγορούμενων. Η παράσταση κατηγορούμενου στη δίκη του αποτελεί ταυτόχρονα δικαίωμα και υποχρέωση του (**Γρηγορίου v. Συμβούλιο Εγγραφής Κτηματομεσιτών, Ποιν. Έφ. Αρ. 100/14, 27.9.2016**). Ως υποχρέωση προσδιορίζεται από τα την ανάγκη σεβασμού και διασφάλισης της δικαστικής διαδικασίας. Ως

δικαίωμα εμπεριέχεται στην ευρύτερη έννοια του δικαιώματος για δίκαιη δίκη και αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα που πηγάζει από τις συνταγματικές παραδόσεις που είναι κοινές μεταξύ των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (***Ekbatani v. Sweden 13 EHRR 504, Stanford v. U.K. (1994) Series A/282-A, Poitrimol v. Γαλλία (1983) 18 EHRR 130, Romanou v. Russia (2007) 44 EHRR 23, R. v. Jones (Anthony) [2003] 1 AC 1, HL***). Το δικαίωμα αυτό, αναγνωρίστηκε, ακριβώς ως δικαίωμα, στην Οδηγία (ΕΕ) 2016/343 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου της αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορούμενου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας (άρθρο 8.1). Αναγνωρίζεται μεν παράλληλα ευχέρεια για δίκη στην απουσία του κατηγορούμενου (in absentia), επειδή όμως πρόκειται για εξαίρεση από θεμελιώδες δικαίωμα, τέτοια ευχέρεια πρέπει να ασκείται με τη μεγαλύτερη δυνατή προσοχή και περίσκεψη και το καθήκον πάντοτε του δικαστηρίου είναι να διασφαλίσει όσο πιο δίκαιη δίκη υπό τις περιστάσεις (βλ. ***R. v Jones*** (ανωτέρω)). Το ζήτημα εξηγείται ως ακολούθως στο κλασικό σύγγραμμα των Δικαστών Λοϊζου και Πικί, ***Criminal Procedure in Cyprus, σελ. 79***:

«The accused has a right to be present at his trial, a right safeguarded by the provisions of Articles 12 and 30 of the Constitution and those of Article 6 of the European Convention on Human Rights, ratified by Law 118 of 1968. Further he has a duty to be present at his trial unless his appearance has been dispensed with under Cap. 155 and in particular sections 45(1) and 63(3). In the case of *The Republic v.*

Demetriades and Another, the Supreme Court held (Hadjianasstassiou, J., dissenting) that the obligation cast on the accused to be present at his trial is not inconsistent and does not frustrate his right to attend. Reasonable force may be exercised to bring the accused before the Court. Exceptionally, the Court may decide, in the exercise of its discretion, to proceed with the hearing of a serious criminal case in the absence of the accused; reasons relating to the proper administration of justice may dictate such course, especially where the absence of the accused is the product of a deliberate act, intended to frustrate the course of justice..»

Συνεπώς δεν μπορούν να παραπονοούνται οι εφεσίβλητοι ότι επηρεάστηκαν τα δικαιώματά τους, επειδή το δικαστήριο προσπάθησε να διασφαλίσει το θεμελιώδες δικαίωμα της παρουσίας τους στη δίκη τους. Ούτε μπορεί να λέγεται, όπως οι εφεσίβλητοι ισχυρίζονται, ότι παραβιάστηκαν τα δικαιώματά τους επειδή βρέθηκαν ενώπιον του Κακουργιοδικείου λόγω της ύπαρξης των εθνικών ενταλμάτων σύλληψης που αργότερα ακυρώθηκαν. Επαναλαμβάνουμε ότι είναι με την εκτέλεση των ΕΕΣ που διασφαλίστηκε η παρουσία τους, η οποία, για τους λόγους που έχουμε ανωτέρω εξηγήσει, δεν μπορούσε να επηρεαστεί από την ακύρωση και την παρεμπόδιση εκτέλεσης των εθνικών ενταλμάτων ως μέσο εξαναγκασμού, εν τη έννοια του άρθρου 4(2). Η αρχή των υποθέσεων **Georghiades** και **Γιάλλουρος** (ανωτέρω), που αφορά στον επιτακτικό αποκλεισμό μαρτυρίας η οποία εξασφαλίστηκε κατά παράβαση θεμελιώδους συνταγματικού δικαιώματος, δεν είναι σχετική.

Η έφεση επιτρέπεται. Η πρωτόδικη απόφαση ακυρώνεται. Οι κατηγορίες εναντίον των εφεσιβλήτων επαναφέρονται. Η Ποινική υπόθεση υπ' αρ. 15161/16 να τεθεί το συντομότερο δυνατό ενώπιον του Κακουργιοδικείου Λευκωσίας, με την ίδια σύνθεση, για συνέχιση της ακρόασης.

Μ.Μ. Νικολάτος, Π.

Τ.Θ. Οικονόμου, Δ.

Τ. Ψαρά-Μιλτιάδου, Δ.

/φκ

